

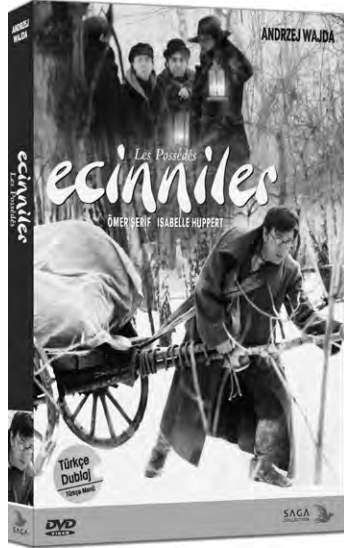
Tekst 1

Türk romanındaki “Ecinniler”

BÜLENT USTA

Yeşim Dinçer, ‘Ecinniler’in Gölgesinde’ adlı yapıtında, Orhan Pamuk, Leyla Erbil ve Kaan Arslanoğlu’nun romanlarını araştırıyor.

Ünlü Rus anarşisti ve nihilisti Neçayev’in; “Devrimcinin adı bile yoktur.” diyerek, devrime adanmışlığı en üst noktaya taşıyan, skandallar ve entrikalarla dolu yaşamı, pek çok edebiyatçıya ve devrimciye esin kaynağı olmuştur. Dostoyevski’nin ‘Ecinniler’ adlı romanına da esin kaynağıdır.



Dostoyevski, o yıllarda adım adım devrime yaklaşan Rusya’daki siyasi tartışmaların özüne inerek, oldukça karmaşık gözükten felsefi ve insani meselelerden olağanüstü bir siyasi roman ortaya çıkarmıştı.

Orhan Pamuk, İletişim Yayınları’ndan ‘Cinler’ adıyla da çıkan romana yazdığı önsözde, kitabı “İnsanoğlunun yazabildiği en sarsıcı yedi-sekiz romandan biri.” diyerek alkışlamıştı.

Albert Camus gibi pek çok yazarı ve düşünürü derinden etkilemiş bu romanın Türk edebiyatındaki izini süren bir çalışma yayımlandı bugünlerde. Yeşim Dinçer’in, Yordam Kitap’tan çıkan ‘Ecinniler’in Gölgesinde’ adlı yapıtı, bu türden incelemelerin azlığı

yüzünden ayrıca dikkate değer özellikler taşıyor. Özellikle, batılılaşma, liberalizm, siyasal şiddet ve muhafazakârlık tartışmalarının hiç bitmediği bu topraklarda, hâlâ canlı bir gündeme sahip olan ‘Ecinniler’in, bizim romancılarımızı nasıl etkilediği merak uyandırıcı.

Yeşim Dinçer’in; geniş roman özetleriyle, alıntı çeşitliliğiyle, akıcı ve anlaşılır bir anlatımla kaleme aldığı, ‘Ecinniler’in Gölgesinde’; Orhan Pamuk, Leyla Erbil ve Kaan Arslanoğlu’nun romanlarını araştırıyor.

Kaan Arslanoğlu’nun ‘İntihar’ romanındaki ‘Erdem’ ile Dostoyevski’nin ‘Ecinniler’ adlı romanındaki ‘Stavrogin’ arasındaki benzerlikler, Leyla Erbil’in ‘Mektup Aşkları’ adlı romanında ‘intihar’a yüklediği anlam ile ‘Ecinniler’deki Kirillov’un ‘intihar’a yaklaşımı arasındaki paralellikler ya da Orhan Pamuk’un ‘Ecinniler’ ile aynı atmosferi paylaşan ‘Kar’ adlı romanının satır aralarındaki gizler, romanlar arası keyifli bir yolculuğun rotasını oluşturuyor.

İlk olarak 1872’de yayımlanan ‘Ecinniler’in izini sürerken, insana dair soruların gerçekte değişmediğini daha iyi anlıyor insan. Değişen sadece yanıtlar ve romanlar ...

Tekst 2

Sahneye çıkmam tam bir çılgınlık

Yıldız Kenter, adı tiyatroyla özdeşleşmiş, sahnedeki duruşuyla yıllar yılı herkesi kendine hayran bırakan bir tiyatrocudur. Yaşsız bir kadın. Yıllar geçiyor, o yılları eziyor, “Kimse zamana hükmedemiyor.” dese de zamanla savaşında hep o galip. Biz de sanatta 60 yılını deviren Kenter’le sadece tiyatroyu konuşmadık, yaşama dair ne varsa hepsine dokunduk. “Sille tokat girdim” dediği konservatuvar günlerinden, 80 yaşında sahnelediği ‘Ben Anadolu’nun nasıl bir çılgınlık olduğuna kadar ...



Zuhal Aytolun

1

- Sanatta 60. yılınızı doldurdunuz. Dünden bugüne bir bakacak olursak 60 yılda neler yaşandı?

- Hep bir mücadele ve çekişme yaşadım. Hatta 15-16 yaşlarımdayken konservatuvara girmek istediğimde ailem karşı çıkmıştı. En büyük abim ve İngiliz annem başta olmak üzere. Babam sessiz kaldı. Ama sonra yardımcı oldu kaydolmama.

2

- Karşı çıkmalarının nedeni neydi?

- Türk insanı yetenekli diyorsunuz. Yetenekli, peki neyi eksik? Desteği eksik olmuştur hep; mahalle desteği. İşte ben de o sıkıntıyı çektim. Kız erkek beraber okuyormuş, konservatuvarlı kızların çocukları oluyormuş, tuvaletlerde düşürüyorlarmış. Bunun gibi bir çok dedikodu. Hele ki bizim oturduğumuz muhitlerde. Ama çok istiyordum konservatuvara girmeyi. İçinde bulunduğumuz ekonomik koşullardan dolayı çok ev değiştirdik Ankara’da. En son taşındığımız ev konservatuvara çok yakındı. Okul çıkışı hemen oraya gider, dinlerdim sesleri. Sonra sille tokat girdim konservatuvara. Hayatımın en mutlu dönemlerinden biriydi. Atatürk, Türk gencinin sanatta, özellikle de çok sesli sanatlarda bu kadar başarılı olabileceğini nasıl öngördü hala şaşıyorum. Türkiye Cumhuriyeti’nde müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Ankara Musiki Muallim Mektebi’ni konservatuvara dönüştürdüğünde Avrupa’dan da pek çok değerli sanatçı geldi. Çok şanslı bir dönem yaşandı konservatuvarda. Baktığınızda sinema, tiyatro oyuncularının bazılarını çok daha ileride görebiliyorsunuz. Bu mutluluk verici.

3

- Sonra da sahne ... Yıllar içinde pek çok şeye tanık oldunuz. Türk Tiyatrosu bu süreçte hangi noktaya geldi?

- Türkiye’de tiyatro hala çok genç. Atatürk’ün Türk Gençliği’ne emaneti boşuna değildi. Bir ateş, inanç gördü. Yanılmadığını da gördük. Tiyatroda her zaman az olmuştur seyirci. İnsanlar en küçük bir ekonomik, politik gelişmede ilk olarak sanattan çeker elini eteğini, evine kapanır, küser, korkar. Her şey bir alışkanlık

sonuçta. Gençlerin yeni ve güzel fikirleri var. Başka türlü tavırlar, davranışlar doğuyor. Yeni oluşumlar ortaya çıkıyor. Bunlar ileride başka türlü bir ağaç olacak, meyveler verecek. Binlerce yıldır gelen o büyük ulu çınara katkıda bulunacak, yaşamasını sağlayacak bir güç oluşturacak. Hiçbir çaba boşa değildir. Aşkla, severek, inanarak, aldatmaca olmadan yapıyorsa tabii.

4

- Yüzlerce oyuncu yetiştirdiniz. Bundan sanatsal anlamda da beslenmiş olmalısınız.

- En çok beslendiğim kaynaklardan biridir öğrencilerle beraber olmak. Her yeni nesil karşıma çıktığında başka bir tavır ve davranış biçimi görüyorum. Anadolu'nun her yerinden gelen o mozaiikte tanıyorum onları. Çok şey alıyorum onlardan ve sürekli onlara ne vermem gerektiğini etüd ediyorum. Her biri bir saz onların. Ben de kendi malzemelerinden en iyiyi çıkarmaları için çalışıyorum. Flütsen flütsündür, keman olamazsın. Sesiyle, bakışıyla, sesinin derinliği ve duruşuyla, kendisi olarak, neler yapabileceğini anlatmaya çalışıyorum. Çok farklı bakış açıları tanıyorum. Sonuç olarak yaşam da bir sahnedir, tiyatrodur.

Tekst 3

Yaşam döngüleri

Ağır hareket eden gezegen döngüleri hayatımızda önemli dönüşümlere ve kararlara işaret ediyor.

H. Kırkoğlu



Hayatımız, eğer dikkatle bakarsak, birbiri içine geçmiş, bizi geliştiren döngülerle örülüdür. Döngü doğum haritamızdaki bir gezegenin, belirli bir periyotla, yeniden doğum anındaki pozisyona dönüşüdür ki, bu kritik geçişte, hayatımıza yeni düğümler atarız.

Tahmin edeceğiniz gibi bu döngülerin en bilineni 29,5 yılda kendi yerine dönen Satürn'ündür ve genel olarak hayatımızı üç aşamaya ayırır. Hayatımızın ilk 30 yılı, araba kullanmaya başlamadan önce gerçekleşen bir test sürüşüne benzer. Pek çoğumuz bu dönemde (27-30 yaş arası) "Eyvah 30 oldum bile" diyerek kendi içimizde çatışmaya girebiliriz.

Genel olarak 30-40 yaş arası olgunlaşma yaşıdır ve bu dönemde kişiler hayattan ne istediklerini ve kuşkusuz hayatın da onlara neler sunduğu konusunu sorgulayarak önemli bir muhasebe sürecinden geçerler. Aslında bu geçiş hayatımızın bir sonraki dönemini de belirleyecek düğümlerin atıldığı zamandır.

Orta yaş krizleri

Döngülere baktığımızda, bir dizi önemli döngünün 36 yaşından 42 yaşına kadar bizi önemli bir dönüşüme uğrattığını görürüz. 36 yaşında gerçekleşen üçüncü Jüpiter dönüşü kariyer hayatına yenilenme ve fırsatları kullanma şansı getirir. 38 yaşında Satürn kendi yerine üçgen açıda kalarak kişinin kazanımlarını daha da somutlaştırmasına ve genel bir denge kurmasına yardımcı olur.

42 yaşına doğru geldiğimizde ise pek çok ağır gezegen döngüsü ardı ardına devreye girerek son derece kritik gelişim sürecine işaret eder. Bu dönemde Satürn kendi konumunun karşısında yer alır, Neptün kendi yerine kare açı yaparken, Uranüs de yarım döngüsünü tamamlayacaktır. Neptün bu dönemde (40-42 yaş arası) bize ruhsal arayış ve kurduğumuz hayalleri test eden gerginlikler de getirir.

Bu gerginlikler son derece yapıcı olacak ve hayata bakışımızı zenginleştirecektir. 42 yaşındaki Uranüs karşıtlığında ise güçlü bir özgürlük rüzgarı, şimdiye kadar yapamadıklarımızı bize hatırlatır. Çoğunlukla hayata başkaldırırız. Kariyerimiz, evlilik ya da bizim için önemli olan konularda sarsıntılar vardır.

50 ve 60 yaş

50 yaş ise yine önemli bir tamamlanmaya ve Kiron'un kendi yerine dönüşüne işaret eder. Kiron dönüşü kişinin kendi doğal dürtülerini, çocukluğundan bu yana taşıdığı doğallığını olgunlaştırmasını ve alışılmış kurallardan ne ölçüde ayrılarak

yaratıcı bir sentez oluşturabileceğini gösterir. Bu dönem bize bedenin yaşlandığını ve ölümlü olduğumuzu da hatırlatacaktır. 60 yaşında artık Satürn dönüşünün üçüncü bölümüne girilir. Bu dönemde kişiler birikimlerini başkalarına aktarırlar. Emeklilik sonrası hayat başlar. Eğer 80'lerin sonrasına kadar yaşarsak, 84 yaş civarında Uranüs'ün tam dönüşünü yaşayabiliriz. Bu kimilerimiz için canlanma ve yeni ilgiler geliştirme dönemi olacaktır. Bazı ihtiyar delikanlı ve kızlar için bu çok yaratıcı bir yaş olabilir.

Tekst 4

Aşk

Aşk veya **Sevda**¹⁾, tutku ve bağlılık düzeyinde sevme olayı²⁾. Olağan sevmeden kişinin duygularını yönetememesi durumu ile ayırt edilebilir.

Sevginin fizyolojik belirtileri

Sevginin bir başka belirtisi ise meydana getirdiği fizyolojik değişimlerdir. Aslında bu fizyolojik değişimler sevginin varlığı konusunda en temel göstergelerdir. Bunların farkedilmesi sevginin fark edilmesinden, tanılanmasından başka bir anlama gelmez. Nitekim İbni Sina'nın bu fizyolojik hareketleri saptayarak Horasan yöresindeki bir gencin kara sevdasını tanıladığı bilinmektedir. Ünlü hekim bu tanılamadan sonra hastanın iyileşmesi için sevdiği kızla evlenmesi gerektiğini öğütlemiştir.



Bilimsel tanım

Aşkın ve sevginin hormonlarla da ilgili olduğu kanıtlanmıştır. Örneğin, annenin çocuğuna duyduğu karşılıksız, sonsuz sevginin kaynağı doğum sonrası salgılanan hormonlardır. Bu hormonlar yalnız kadınlarda (ve memeli hayvanların dişilerinde) bulunur ve yalnız doğum sonrası salgılanmaya başlar. Ancak aşk olarak tanımlanan ve karşı cinsle duyulan tutkulu

sevgide farklı hormonlar görev yapar. 'Aşk hormonu' olarak tanımlanabilen tek bir hormon henüz bulunamasa da, yapılan çalışmalarda bir deneğe aşık olduğu kişi gösterilince kanında mutluluk hormonu, cinsel istek hormonu, stres hormonu ve adrenalinin arttığı tesbit edilmiştir. Aşk olgusunda birden çok hormonun rol oynadığı ve bu hormonların görsel, işitsel veya psikolojik etkilerle salgılandığı öne sürülmüştür.

Bazı deneysel çalışmalarda PET (Position Emission Tomography) ve MRI (Magnetic Resistant Imaging) yardımıyla beyindeki aktif bölgeler gösterilerek aşkın beyindeki merkezi gösterilmeye çalışılmıştır. Bazı veriler olmasına karşılık hala tam olarak bir fikir bütünlüğüne varılamamıştır.

Türleri

Aşk, tüm dillerde ortak olmak üzere bir erkeğin bir kadını, bir kadının bir erkeği tutkuyla sevmesine gönderme yapmaktadır. Ancak, gene başka dillerde olduğu gibi, Türkçe'de de aşk sözcüğü; bilimi, tanrıyı, şiiri vb. tutkuyla sevmeye de gönderme yapabilmektedir. Bu bağlamda bilim aşkı, tanrı aşkı, şiir aşkı denebilmektedir. Sözcüğün bu tür kullanımları onun zaman içinde anlam genişlemesine uğramış olduğu konusunda bir belirti olarak değerlendirilebilir.

Bu sözcük ileride belki de taşımakta zorluk çekeceği ölçüde çok anlamla yüklü olacaktır. Belki de şimdiden böylesine anlam yüklü bir duruma gelmiştir.

Kavramın uzlaşılabilir bir tanımının bir türlü yapılamaması, belki böyle bir duruma ulaşmış olduğu konusunda bir kanıttır.

Yukarıda değinilen cinslerüstü örnekleri de olabilmekle birlikte aşk denildiğinde daha çok Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Romeo ile Juliet gibi kişilerin birbirlerine kavuşma çabaları anlatılmak istenmektedir. Bu yaklaşımın nedeni belki de halk deyişleri arasında “Kavuşamayınca aşk olur” gibi ünlü bir sözün bulunmasıdır. Ne var ki, bu yaklaşım çok hoş görünmekle birlikte doğruya yaklaşmamaktadır. Aslında kavuşamayınca aşk olmamaktadır, çünkü birbirlerini seven kişilerin geçmişlerinde bakışmayla sınırlı kalsa da en az bir kez kavuşma vardır. Bu da demektir ki, aşkın başlama anı aslında bir çeşit kavuşma anıdır. Bu kavuşmanın şu ya da bu nedenle bir ayrılığa dönüşmesi ise aşkı acılı bir duruma getirir ve onun toplumsal bir ilgi konusu olmasını sağlar. Dolayısıyla bir topluluğun bir aşkı fark edebilmesi için onun bu acılı aşamaya varması gerekir. Ancak bir noktayı belirtmek gerekir ki, topluluğun bir aşkı fark etmesini sağlayan acılı ayrılık sona erip de bakışmanın ötesindeki kavuşma yaşantısı gerçekleşince aşkın sona ermesi gerekmez (Kavuşamayınca aşk olur sözü aşkı değil, aşkın toplulukça farkedilmesini anlatan bir söz olarak değerlendirilebilir.).

Bu bağlamda denebilir ki, aşkın işlevi karşıt cinsler arasındaki birlikteliği kurmak ve bu birlikteliğin bozulmasını önlemektir. Dolayısıyla yukarıda değinilen bu işlev, birlikteliğin oluşturulması ölçüsünde sürdürülmesini de içerir. Öyleyse aşk varlığını kavuşamamaya borçlu olan bir tutku değildir; yalnızca kavuşmama durumunda varlığını en çok duyuran bir itici güçtür.

noot 1 TDK Büyük Türkçe Sözlük

noot 2 Oxford Illustrated American Dictionary (1998) + Merriam-Webster Collegiate Dictionary (2000)

Tekst 5

Gezmeye, görmeye değer Karadeniz

Ruhunuzu yeşile doyuran, çılgın Karadeniz ... Bir anda başlayan yağmurla sizi ıslattığı gibi, dağların ardından göz kırpan güneşle içinizi ısıtan, gönlünüzü alan Karadeniz. Gezmeye, görmeye, yaşamaya değer ...

Huzur ve coşkunun bir araya geldiği sayılı yerlerden biridir Karadeniz ... Karadeniz'e geldiğinizde bir yanınız yeşille bütünleşip, miskince 23 isterken, diğer yanınız bölge insanının coşkusuna eşlik etmek arasında gider gelir. Dizi filmlerden çıkıp gelmiş gibi gözükən yöre insanı sizi sıcaklığı ve samimiyetiyle kucaklarken, uzaklardan gelen 24 sesi kanınızı kaynatmaya başlar. İşte, kanınız kaynamaya başlayıp, kemençenin kıvrak ritmine ayak uydurduğunuz zaman Karadeniz ruhunu yaşamaya başlamışsınız demektir ...



Karadeniz'in güzelliklerini en iyi şekilde 25 şehirlerden biri de Doğu Karadeniz'in incisi konumundaki Rize'dir. Kalesi, yaylaları ve termalleriyle ziyaretçilerini kendine hayran bırakan şehrin insanları uzun yaşamın sırrını çözmüş gibi gelebilir sizlere ki, bu da yanlış bir saptama olmaz. Şehrin şirin ilçesi İkizdere'ye gidildiğinde dikkat çeken 26 nüfus sizlere uzun ömrün sırrını verebilir. Ama bunun için tek bir şart vardır, o da İkizdere'yi terk etmemek, ilçenin yaylalarındaki o tertemiz havayı ciğerlerinize çekmektir.

Rize'nin şirin ilçesi İkizdere'ye giden yolu tırmanırken doğa bütün ihtişamıyla ayaklarınızın altına serilecektir. Özellikle büyük 27 yaşayan insanların ağızları açık kalabilir. Yeşilin her tonunu içinde barındıran dağlar göz alabildiğine uzanırken önünüzde, yolun kenarından akan dere sizin kendinizi harikalar diyarında hissetmenizi sağlayacaktır ...

Son zamanlarda Ekşioğlu ailesinin 28 Ovit Yaylası Şenlikleri'yle adını daha sık duymaya başladığımız İkizdere'de bulunan Ovit, Anzer, Mahura, Kabahor, Calvados, Legiş, Koylav yaylaları ziyaretçilerin ilgisini çekiyor. Bu yıl 14.'sü düzenlenen şenliklere ev sahipliği yapan Ovit Yaylası 2 bin 600 rakımıyla en yüksek yaylalar arasında bulunmakta. Karadeniz'in birçok yaylasını ayırık otu gibi saran betonlaşmaya Ovit'te izin verilmemesi oldukça sevindirici ...

Bu arada yol boyunca 'hidroelektrik santrallere (HES) hayır' yazıları da dikkatinizden kaçmayacaktır. Bölge halkı, 'HES'lere karşı tutumunu dağa taşarak belli etmeye çalışıyor. Yetkililerin bu tepkiyi ne kadar önemsedikleri ise şüpheli.

1991 yılında kurulan Ekşioğlu Vakfı'nın aile bireylerini bir araya toplamak amacıyla başlattığı Ovit Yaylası Şenlikleri zamanla daha da geniş kitlelere hitap ederek, yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgisini kazanmaya başladı. Bu sene zorlu hava şartlarına rağmen

büyük coşkuyla geçen şenlikte dünya çapında 29 da sahne aldı. Şenliklerin ilk günü kemençeye merakı ile tanınan 'Albannach' adlı İskoç grup sahne alırken, ikinci gün tüm dünya listelerinde 1 numaraya çıkmış 'Till There Was You' isimli şarkısıyla ve son sıralarda David Vendetta ile 'Bleeding Heart' parçasındaki vokali ile uzun süre zirvede kalan Rachael Starr izleyicileri coşturdu. Sanatçuya, İngiltere'nin en büyük gösteri gruplarından biri olan Divine Company eşlik etti.

Uluslararası sanatçıların yanı sıra şenlik kapsamında Seda Sayan, İsmail YK gibi yerli sanatçılar da sahne aldı.

Adını İskoçya'da bir bölgeden alan grup, yaptıkları müziğin, orduların savaşa giderken cesaret kazanmalarını sağlamak amacıyla yapılan bir tür olduğunu belirtti. Müzik tarzlarının kullandıkları kemençe ve tulum haricinde Karadeniz müziğinden daha uzak olduğunu belirten grup üyeleri, kendi ritimlerinin Karadeniz müziği kadar hızlı olmadığını belirttiler.

Ovit'in soğuk ve sisli havasında üzerlerinde 30 kiltleri ile sahne alan İskoç grup, sahneye adım attıkları andan itibaren izleyiciyle ortak bir frekans buldular. Bölge halkının çok da uzak olmadığı tulum ve kemençe gibi müzik aletlerini kullanan grup, alışılmış Karadeniz temposundan daha yavaş ritimdeki müzikleriyle beğeni topladılar.

Karadeniz'in bir açıp bir kapayan, başına buyruk havasıyla kendi ülkelerine çok benzediğini ifade eden grup üyeleri, incecik sahne kıyafetleriyle 31 kalabilmelerinin izleyicilerden aldıkları elektrik sayesinde olduğunu söyleyerek, verdikleri konserden büyük bir keyif aldıklarını açıklamaları arasına eklediler.

Uzun yıllar Amerika'da yaşamış olan grup üyeleri Türkiye'de başka etkinliklerde de yer almak istediklerini belirterek, Türk dinleyicilerine kendilerini takip etmeleri çağrısında bulundular.

12 Ağustos 2009
Damla Yılmazkaya

Tekst 6

Çorba

Su ile aromanın mucizesi

VEDAT BAŞARAN/ÖNDER DURMAZ

Mönülerin baş köşesine yerleşen çorba, dünyanın dört bir yanında binlerce çeşidiyle içleri ısıtıyor. Bu nedenledir ki, her damak tadına hitap eden evrensel bir lezzet olarak her ülkenin mutfağında ayrı ve özel bir yere sahip çorba ...



Çorba, ortaya çıktığı tarihten günümüze kadar, her dönemde sofraların aranılan lezzeti olmuştur. İlk ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemesine karşın gerek pişirme tekniklerinin gelişmesi, gerek doğadaki beslenme kaynaklarının genişletilmesi açısından insanlığın kaderinin en önemli dönüm noktasıdır. İnsanlığın avlayıcı ve toplayıcı kültüründen tarım kültürüne geçişinin önemli bir sembolü olarak da tanımlanabilir.

İnsanoğlu, ateşe dayanıklı pişirme kaplarını icat edinceye kadar, suyu ısıtıp kaynatmak için birçok girişimde bulundu. Araştırmacılar, bu girişimlerin en ilginç olanını şöyle açıklıyorlar: Taş ve tuğlalarla döşenmiş bir çukurun içine doldurulan suya, sürekli olarak ateşte kızdırılmış taşlar atılarak suyun kaynaması sağlanmış; sebzeler, et ve bakliyatlar bu yöntemle pişirilerek çorbanın çok uzak atası keşfedilmiştir. Özellikle bakliyatlar veya tahıl ürünleri gibi yıl boyunca saklanabilen gıdaların pişirilebilmesi mümkün olmuştur.

ÇORBANIN KEŞFİ

Bu yöntemin kolay olmayacağı kesindir. İnsanoğlu, taşları oymuş ve zamanla toprak pişirme tekniğini bularak ateşe dayanıklı pişirme kaplarını icat etmiş ve mutfakta büyük bir devrim yaratmıştır. Çorba, insanlık tarihi kadar eski değildir, fakat insanlık tarihini 'çorbadan önce' ve 'çorbadan sonra' olarak iki bölümde incelemek çok ilginç olacaktır.

Aslında çorba, yukarıda ima edildiği üzere, insanların hayatta kalabilme çabalarından dolayı keşfedildi. Ancak bu zorunlu keşif, pişirdikleri yiyeceklerin dayanılmaz lezzetlerini tattırdı insana. Çünkü ilk kez yavaş ve uzun sürede pişen yiyeceklerin içinde bulunan mineraller, suda çözülen aromalar ve proteinler, daha önce insanların hiç şahit olmadıkları derecede iştah açan kokular saçtı ortaya. Geçmişte ana yemek olarak tüketilen çorba, mönülerin ilk yemekleri olarak sunuluyor artık. Amaç; iştahı açmak, sindirim sistemini uyararak daha sonra tüketilecek yemeklerin sindirimini kolaylaştırmak.

HEM FAKİR HEM KRAL SOFRASINDA

Çorba, besin değeri yüksek, dolgun, hazmı kolay, lezzetli ve iştah açan bir yemektir. Toplumun tüm kesimlerine hitap eder. Dünyanın her bölgesinde kendisine özgü bir yapıyla ortaya çıkar. Hatta, restoran endüstrisinin kuruluşunun sebebi olmuştur.

Sözcük olarak çorbanın kökeni Farsça 'tuzlu haşlama' manâsını taşıyan 'shorba'dır. Orta Asya, Ortadoğu Avrupa (Transilvanya) ve Kuzey Afrika

bölgelerinde 'shor 'tuzlu, 'ba' ise haşlama anlamına gelir. Avrupa kıtasında çorbanın karşılığı olan 'soup' kelimesi, German dilinde 'suppa'dan türemiştir. Hemen hemen tüm Avrupa ülkeleri çorbaya Latince 'suppare' kökünden gelen isimler vermiştir. Özellikle 18.y.y. Avrupası'nda akşamları hafif yemek olarak tüketilmiş çorba. Doğu toplumlarında ise çorba kelimesi 'shorbağ' kelimesinden türetilmiştir. Çorba zaman içinde farklı şekillerde hem fakir sofralarında kendine yer bulmuştur, hem de kral ve sultan sofralarında ...

BERRAKLAŞTIRILMIŞ ÇORBA

20. yüzyılda, özellikle Batı'da; çorbanın içine krema, yaprak altın gibi sıradışı katkıları eklenerek yemek kültüründeki statüsünü yükseltme eğilimi doğmuştur. Osmanlı usulü şerbet yapım tekniğinden etkilenen Fransız aşçılar 'consomme' (berraklaştırılmış çorba) tekniğini geliştirerek yeni, fakat şık sofralara yakışır bir çorba türü ürettiler. Fransızların berrak çorbayı (consomme) geliştirmesi, Fransız mutfak tarihinin en önemli zaferlerinden biri olarak kabul edilir. Aslında, dünyanın her ülkesinde binlerce çeşit çorba üretildi. Bu durum, çorbanın tüm dünya damak tatlarına hitap ettiğini gösteriyor.

Sıcak çeşitlerden soğuk versiyonlara kadar; süt, yoğurt, meyve suyu, et, balık ve tavuk suyu ile yapılan birçok çorba hazırlama tekniği bulunur mutfağımızda. Her türlü sebzededen, çeşitli bakliyattan ve deniz mahsulünden çorba yapılır ülkenin dört bir yanında. Sadece çorbaların üzerine yakılan, adına kimi yörelerde 'çorba yüzlüğü' adı verilen çorba üstü sosları bile, çorba kültürünün Türkiye'de ne denli önemli olduğunun bir göstergesi.

Tekst 7

'Dünya yetmez' dedi, uzay için özel saat üretti



Demet CENGİZ BİLGİN

Seiko'nun kol saati pazarlama birimindeki yöneticilerden Kaoru Iida'nın aklına bir gün çılgın bir fikir gelir: Neden uzay için saat üretmeyelim? Uzay turistlerini hedef alan ve birkaç yıl süren projede, babası astronot olan Richard Garriott ile anlaşır. Garriott'un, geçen Ekim'deki uzay yürüyüşünde kullandığı Seiko'nun Spring Drive Spacewalk saatleri birkaç yıl sonra sınırlı sayıda üretilecek.

SEIKO'nun Epson şirketinin kol saati pazarlama birimindeki yöneticilerden biri olan Kaoru Iida, bir gün "Seiko için dünya yeterli değil. Evrenin saat markası olabilir mi?" diye çılgınca bir fikre kapılmış. "Çocuklarımız ya da torunlarımız uzay yolculukları yapacaklar, uzay turizmi gelişecek. Space walk (uzay yürüyüşü) yaparken insanlar neden Seiko saat takmasın?" diye düşünen Iida, hemen konuyla ilgili araştırmaya girer. İlk şaşkınlığını NASA'daki astronotların uzay yürüyüşlerinde saat takmadıklarını öğrenince yaşar. Fakat bu şaşkınlık, yeni hedefi daha belirginleştirmiş: Uzay.

Uzayda zaman kavramının nasıl olduğunu merak eden Iida ve ekibi NASA ile iletişime geçmiş. 2005'ten sonra NASA'daki astronotlarla direkt ve dolaylı bir şekilde görüşülerek uzaydaki şartlar ve ihtiyaçlar belirlenmiş. Daha sonra Space Adventure isimli uzay turizmi yapan şirketle konu paylaşılmış. Bilgisayar oyunları tasarımcısı Richard Garriott, uzay yürüyüşü esnasında özel bir saat takmak fikrini benimsemiş.

Richard'ın astronot olan babası Owen ise 1973'te ve 1983'te yaptığı iki uzay yolculuğunda, uzay gemisinde Seiko saat takmış. Biri dijital olan bu saatleri oğluna hediye etmiş. Roket fırlatılırken oluşan yoğun basınç, sarsıntı, nem ve ısı nedeniyle yer yüzünde çalışan saatler zarar görebiliyor ve yer çekiminin olmadığı uzayda saatler çalışmayabiliyor.

Richard Garriott ile tasarlanacak saatin özellikleri üzerine uzun araştırmalar yapıyorlar. Güvenli, zamanı doğru gösteren, hava geçirmeyen, büyük, hafif, kullanımı kolay bir saat ihtiyacı tespit ediliyor. Yüksek ve alçak basınç ve sıcaklık değişikliklerine (eksi 20 ile artı 70) karşı dayanıklı olan Spring Drive saatlerinin uzaya en uygun teknoloji olduğuna karar verilir. Hiroshi Kamiyo en sonunda arzulanan ürünü hayata geçirir. Saatin tasarımını yapan ise Kazunori Hoshino isimli genç bir saat tasarımcısı. Seiko'nun tüm dünyasını sadece 10 gazeteciye açtığı özel etkinlikte Spring Drive Spacewalk saatini hayata geçiren üç ismi de bize tanıtıyorlar. Ekip çalışmasına uygun Japon kültürünün en önemli özelliklerinden biri de kuşkusuz ufaklık da olsa katkısı olan herkesin

onurlandırılması. Bu yüzden 6 gün boyunca teknoloji, ürün geliştiren, tasarım yapan, küçük de olsa katkısı olan hemen herkesi alkışlayıp duruyoruz. Ekim'de yaptığı uzay yürüyüşünde Richard Garriott uzay için tasarlanmış ilk saat olan Seiko'nun Spacewalk ismini verdiği saati kolunda taşıdı ve 24 Ekim'de dünyaya döndü. Nisan 2008'de Basel'deki meşhur saat fuarında tanıtılan Spring Drive Spacewalk'a asla uzaya gidemeyecek insanlar da büyük ilgi gösteriyor. Seiko, üzerinde uzun yıllar harcadığı bu özel saati ticarileştirmeye karar verdi. Birkaç yıla kadar bu saatlerden sadece 100 adet üretilecek.

Seiko'nun diğer ürünleri

SEIKO'nun en özel, pahalı saatlerinin üretildiği, tamamen el işçiliğinin kullanıldığı Micro Artist Studio'da saat işinin en muhteşem adamları olarak anılan 9 kişilik bir ekip bulunuyor. Bu kadar muhteşem adamların stüdyosu ise merdivenlerin altında. Stüdyolarının küçüklüğünden ve konumundan şikayetçi olmayan ekip, lüks segmente hitap eden Credor'un Sonerie (2006) ve Eichi (2008) modellerini üretti. Fiyatları 100 milyon TL'den başlayan bu saatlerden yılda sadece 5 tane üretiliyor. Japon mütevazılığıyla kaç kişinin bulunduğunu söylemedikleri bir bekleme listesi bile var. Saatler, üzerindeki değerli taşlar veya madenlerden dolayı pahalı değil. Kullanılan yüksek teknoloji ve el işçiliği fiyatı belirliyor. Japonların kutsal çanının çok küçültülmüş hali saatin içinde yer alıyor ve isteyen saat başı bu sesi duyabiliyor.

DAHA çok orta gelir grubuna hitap eden Seiko, alt markalar ve özel koleksiyonlar ile yüksek gelir grubunu hedef alıyor. Seiko Watch Corporation'ın üst düzey yöneticilerinden Takashi Wakuyama, 'elit' koleksiyonları 'hero' (kahraman) olarak nitelendiriyor. Dünya pazarlarında Actura, Velatura, Sportura ve Premier diye 4 elit koleksiyon sunan Seiko'nun ana pazarı Japonya'da ise Credor, Grand Seiko, Galante, Brightz, Lukia isimli 5 elit koleksiyonu bulunuyor.

Tekst 8

İbrahim Tatlıses Hayatı

Kardeşlerin en büyüğü İbrahim, 1952 yılında Leyla ve ciğerci Ahmet Tatlı'nın ilk çocuğu olarak Urfa'da dünyaya geldi. Doğduğunda, babası hapiste olduğu için ilk kez demir parmaklıklar arasında gördü babasını. Tatlıses ilk evliliğini Urfa'da 3 çocuğunun annesi Adalet Durak'la yaptı. Sıra gecelerinde okuduğu türkülerle Urfa'da tanınır hale geldi ve 15 yaşından itibaren amatör olarak Urfa'da, Elazığ'da ve çevre illerde bant doldurmaya başladı.

Resimlerini kaset kapaklarında gören İbrahim Tatlı, İstanbul'a geldiğinde müzisyen Yılmaz Tatlıses'le tanıştı ve Tatlı olan soy ismini Yılmaz Tatlıses'in tavsiyesiyle Tatlıses olarak değiştirdi. Kara Kız ve Beni Yakma Gel Sevdiğim şarkılarının yer aldığı 45'likle de profesyonel müzik hayatının ucundan tuttu.

Kapıyı Çalan Kimdir, Niye Çattın Kaşlarını, Olmaz Olsun, Maden Dağı, De Get Bayburt, Hadice, Eyvallah, Kurban Olam Ben O Kaşı Karaya, Tükendi Nakti Ömrüm, Zeyno, Seven Bahtiyar Olmaz, Erzurum Dağı'nda, Ayağında Kundura, Doyulur mu, Sevdim de Sevilmedim, İnan Arkadaş, Züleyha ve Ağlama Cananım da yaptığı diğer 45'liklerde yer alan şarkılarıydı.

Urfa ve çevre illerdeki amatör stüdyolarda söylediği şarkılar da bu süre içinde çeşitli isimlerle piyasaya sürüldü, ki bunlar arasında en bilinen kasetleri Veremli Kız, Batsın Bu Dünya, Huzurum Kalmadı, Yağmurun Sesine Bak ve Neden Saçların Beyazlamış Arkadaş isimleri ile yayınlanan albümler oldu.

Sevdim de Sevilmedim Tatlıses'in ilk longplayi oldu. Hemen arkasından Doldur Kardaş İçelim longplayi yayınlandı. Aldırma Gönül albümü ise kaset olarak sadece Almanya'da piyasaya sürülürken daha önce Ömer Plakçılık'ta 45'likte okuduğu Ayağında Kundura ve aynı firmada okuduğu diğer şarkılar Ayağında Kundura kasetinde toplandı.

Plaklardan pek para kazanamayan, Adana'da, Antep'te, Ankara'da ve de Kilis'te pavyonlarda sesini konuşturan Tatlıses, dışarıdan bitirdiği ilkökul diplomasını da yine Kilis'ten 30 Haziran 1976 tarihinde Kartalbey İlköğretim Okulu'ndan aldı. Bu arada Tatlıses'in inşaatlarda şarkı söyleyerek ünlü olması, anlaşılacağı üzere yalan. Ancak Tatlıses'in ünlü olana kadar yapmadığı işin kalmadığı, tıpkı Nuri Sesigüzel gibi Urfa'da İstanbul'da inşaatlarda da çalıştığı ayrı bir gerçek. Zira gençliğinde soğuk demirci ustası olan Tatlıses, İstanbul'daki Behçet Kemal Çağlar Lisesi'nin yapımında bile çalışmıştır. Hatta Sezer Güvenirgil'le çevirdiği Sevdalandım filminde de soğuk demirci rolünde oynadı.

77 yılının sonlarına doğru Türküola'nın da desteğiyle Tatlıses, Ayağında Kundura'yı yeniden okudu. Arif Sağ ve Orhan Gencebay'la birlikte çalışarak Ayağında Kundura longplayini çıkarttı. Artık hem Tatlıses adı duyulur oldu hem de türküleri. Öyle ki Urfalı Babi'nin yüzünü güldürmeyen Mukim Tahir'in

Ayağında Kundura türküsü Selda'dan Zeki Müren'e, Müzeyyen Senar'a kadar uzanan yelpaze içinde okundu. Ayağında Kundura bir süre radyolarda çaldı. Tatlıses 1978'de 'Ayağında Kundura-Ceylan' filmiyle de sinemaya girdi. 1979'da oynadığı 'Kara Yazma' filminde Perihan Savaş'la tanıştı. Birlikteliğin sonucunda Melek Zübeyde adında kızları olurken bu birliktelik 1983'teki 'Günah' filmine kadar sürdü. Daha sonra Tatlıses yeni hayat arkadaşı Derya Tuna'yla tanıştı ve bu birliktelikten de İbrahim adında bir oğlu dünyaya geldi.

Ticarete atılmasıyla birlikte bittiği iddia edilen Tatlıses 1 Mayıs 1987'de kendi plak şirketi olan Tatlıses Müzik'i kurdu. Tatlıses sonraları benzin istasyonundan, hamburgere, otobüs şirketinden, radyoculuğa, televizyonculuktan lokantalar zincirine kadar bir çok iş kolunda hizmet verdi.

Özal'ın "Madem en çok bunlar dinleniyor, TRT'ye çıkabilirler" demesiyle 1989 yılbaşı günü daha önce hiçbir albümünde okumadığı ve özel klip çektiği Beyaz Gül Kırmızı Gül şarkısıyla TRT'ye ve televizyon dünyasına adımını resmen attı.

Şimdi Tatlıses filmleriyle, dizileriyle, show programlarıyla, aşklarıyla hala hayatımızda ...

Tekst 9

Sağlıklı sahur

Sahur için uykusunun ortasında kalkıp, bir şeyler yiyip, ardından tekrar yatağına dönenler, ne yediklerine çok dikkat etmeli. Yeme-içme uzmanlarından oluşan jüri üyelerimize “Sahurda neler yemek gerekir?” diye sorduk.



BÖREK

(Aldığı oy: 5)

Sebzeli, kıymalı, tavuklu çeşit çeşit börekler sahur vaktinin en büyük keyfi. Yufkayı bir de evde açarsanız lezzeti iyice artıyor. Üstelik önceden hazırlanıp gece hızla ısıtılan börekleri sahur vakti ezandan önce afiyetle yemek de çok pratik oluyor. Jüri üyelerimizden **Semih Somer**, **Esra Düzdağ** ve **Ayşe Tüter** hafif yağsız böreği tavsiye ederken, **Ender Saraç**, ıspanaklı kol böreğini, **Vedat Başaran** ise Boşnak böreğini öneriyor. Tadına doyum olmayan böreklerin hafiflik tüyosu ise yağını az koymak.

KOMPOSTO

(Aldığı oy: 5)

Hem susatmaz hem de tatlı; üstelik yaz aylarında bol bulunan taze meyvelerle hazırlanabilmesi çok kolay olan komposto, sahur vaktine tatlı bir lezzet katıyor. Ramazan'da sağlıklı beslenmek isteyenler için şeker ve su ihtiyacını karşılaması bakımından da sahur vakti tercih edilmesi gereken bir besin. Jüri üyelerimizden **Gamze Bursa** elma kompostosunu tavsiye ederken, **Vedat Başaran** ve **Semih Somer** taze vişne ve çilek kompostosunu öneriyor. **Ayşe Tüter** ve **Esra Düzdağ** ise kompostonun sağlığına ne kadar faydalı olduğunu belirtiyorlar.

KAHVALTILIK

(Aldığı oy: 4)

Sahur vakti kahvaltı etmek, herkesin ilk aklına gelen en pratik çözümlerden biri. Ama 30 gün boyunca aynı çeşitlerden oluşan kahvaltı sıkıcı gelebilir. Örneğin kendi ellerinizle yapacağınız reçellerle sahurunuzu şölene dönüştürebilirsiniz. Jüri üyelerimizden **Banu Kazanç**, peynir, bal, reçel ve yanına 5-10 tane zeytin öneriyor. **Ayşe Tüter** hafif bir kahvaltı yapmanızı tavsiye ederken, **Esra Düzdağ** peynir ve yumurtayı, **Yasemin Soysal** ise kekikli, naneli zeytinyağını ve peyniri kahvaltı münüsüne alıyor.

ÇORBA

(Aldığı oy: 3)

Sağlıklı yemek denilince akla ilk gelen besinlerden biri tabii ki çorba. Hem doyurucu hem de hazırlanması kolay olduğu için sahurda da çok fazla tercih ediliyor. Sahurda içeceğiniz çorba, sizi uzun süre tok tutacağı gibi sıcak bir şeyler yeme ihtiyacınızı da karşılar. Mis gibi çorbanın en hası **Gamze Bursa**'ya göre ezogelin, **Hasan Açısal**'a göre mercimek, **Vedat Başaran**'a göre ise papuralı tarhana. Kendi beğeninize göre kaşarlı domates, yoğurt veya tavuk suyuna çorba da yapabilirsiniz.

MEYVE

(Aldığı oy: 3)

Gün geçmiyor ki yeni bir meyvenin faydasını öğrenmeyelim. Ramazan ayında canlı kalmak istiyorsanız sahurda meyve tüketmekte fayda var. Jüri üyelerimizden **Ayşe Tüter** karpuzu, **Yasemin Soysal** çileği, **Banu Kazanç** ise her türlü meyveyi tavsiye ediyor.

TOST

(Aldığı oy: 3)

Sahur vakti evde yiyecek hiçbir şey yok, üstelik uykulusunuz ve tok tutacak bir şeyler lazım. Öyleyse iki dilim ekme, biraz peynir yeter sıcacık bir tost için ... Jüri üyelerimizden **Nadire İçkale**, **Ayşe Tüter** ve **Ender Saraç**, sahurda tost yemeyi öneriyor.

ERİŞTE

(Aldığı oy: 1)

Erişte hem tok tutar hem de oldukça besleyicidir. Ama gereğinden fazla tüketmemekte fayda var; çünkü sonrasında yatacaksanız, uyumakta zorlanabilirsiniz. Erişte, jüri üyelerimizden **Semih Somer**'in önerisi olarak listemize girdi.

Hasan Açıanal (Gastronomi uzmanı)

Çorba (Mercimek)

Aya köftesi (Bulgurlu ve etli)

Dövmeç (peynir, kuru yufka ekmeği, soğan, yeşil biber)

Patlıcan közleme

Vedat Başaran (Feriye Lokantası'nın işletmecisi ve şefi)

Boşnak böreği

Paparalı tarhana

Haşlanmış yumurtalı kahvaltı

Taze vişne kompostosu

Nadire İçkale (İşkadını)

Yağsız kepek ekmeğine tost

Çay

Ender Saraç (Diyetisyen)

İspanaklı yağsız kol böreği

Sebzeli krep

Bol yulafli müsli

Çavdar ekmeğine kaşarlı tost

Ayşe Tüter (Yemek yazarı)

Kızarmış ekme-peynir, tost

Karpuz

Komposto

Hafif yağsız börek

Tekst 10

Değerlerimiz – Misafirperverlik

Bizi biz yapan birçok özelliğimiz vardır. Diğer toplumlardan ayırır bizi bu özelliklerimiz. Her zaman yabancıları şaşırtır ve hayran bırakırlar.

Bu özelliklerimizden birisi de misafirperverliktir. Misafirlik bizim için çok önemlidir. Misafir, kendi ikametgahı dışında bir yerde kısa süreliğine kalan yabancı kişiye denir. Yani misafir kendi evinden uzaktadır. Ailesinden uzaktır. Memleket hasreti ile yanmaktadır. Merak ve endişe içindedir. Böyle bir durumda ne kadar rahat ve huzurlu olabileceğinizi düşünün. Her koşulda evden uzak olmak o diyarda yabancı olmak demektir.



Ama bizim toplumumuzda misafir ağırlamak bir şereftir, bir onurdur. Herkesin sahip olamayacağı bir şandır. Misafir kendisini hiç bir zaman yabancı hissetmez. Çünkü Türk milleti her zaman misafirini en iyi şekilde ağırlamıştır. Ona evinin en güzel odasını ayırır. En iyi yemekleri yapar. En ufak bir ihtiyacını giderir. Misafiri el üstünde tutar. Kendi ailesinden asla ayırmaz, hatta daha iyisini yapar onun için.

Kültürümüze baktığımız zaman misafirlikle ilgili birçok atasözü, deyim ve gelenek gibi özellikleri görebiliriz.

Örnek:

- 1 Misafir Odası: Mutlaka her evin bir odası gelecek misafirler için ayrılır. Oda en güzel şekilde düzenlenir. Misafir dışında kimse giremez o odaya.
- 2 Tanrı Misafiri: Aniden gelen bu kişinin kim olduğu önemli değildir. Çünkü o Allah tarafından gönderilmiş bir misafirdir. Misafire hizmet Allah'a hizmettir. Misafir asla geri çevrilmez.
- 3 Misafir Nasibiyle Gelir: Misafir sıkıntı getirmez. Misafir ev halkını zor duruma sokmaz. Çünkü o kendi bereketi ile gelir.

Peki şimdi?

Bu güzel özelliğimizi hala koruyabiliyor muyuz? Yoksa iş stresi içinde bunları unuttuk mu?

Misafir geldiği zaman seviniyor muyuz? Yoksa bir an önce gitmesi için dua mı ediyoruz?

Lees bij de volgende teksten steeds eerst de vraag voordat je de tekst zelf raadpleegt.

Tekst 11

Alsancak Garı



- 1 Alsancak Garı, Osmanlı'nın ilk demiryolu olan İzmir-Aydın demiryolu hattının yapılması için imtiyaz, İngiliz girişimci Wilkin ve dört arkadaşına verilmişti. İmtiyaz 1857 yılında "İzmir'den Aydın'a Osmanlı Demiryolu" kumpanyasına devredilmiş. 1857 yılında Vali Mustafa Paşa döneminde temeli atılan demiryolunun başlangıcında yer alan Alsancak Garı, 1858 yılında hizmete açılmıştır. Tarihi gar bugün hala hizmet vermektedir.
- 2 Alsancak Garı, İzmir'in Alsancak semtinde bulunur. İzmirde yetiştirilen üzüm, incir, pamuk, tütün vb tarım ürünlerinin İzmir'e taşınmasında vasıta olan gar, ilk demir yolunun başlangıç noktası olma özelliğine de sahiptir. İlk adı Punta Garı olan bu garın, ray döşeme işine 1857 yılında başlanmıştır ve gar 1858 yılında hizmete girmiştir. O dönemde Alsancak Garı sadece sundurmaları ve etrafındaki birkaç küçük işletme binalarından ibaretti. Deve kervanları ile güneyden gelen yüklerin şehir içi ve limana olan dağılımları burada yapılırdı. Birçok insan, Anadolu'daki ilk istasyonun Alsancak Garı olduğunu düşünür fakat Anadolu'daki ilk istasyon, İzmir-Kemer istasyonudur. Günümüzde de kullanılmaya devam ediliyor.
- 3 Anadolu topraklarındaki demiryolu tarihi 23 Eylül 1856 yılında ilk demiryolu hattı olan 130 km'lik İzmir-Aydın hattının imtiyaz verilmiş bir İngiliz girişimci Wilkin ve dört arkadaşının firmasının ilk kazmayı vurmasıyla başlar. İmtiyaz İzmir Valisi Mustafa Paşa zamanında, 1857 yılında "İzmir'den Aydın'a Osmanlı Demiryolu" kumpanyasına devredilmiştir. 130 km uzunluğundaki bu hattın seçilmesinin nedeni bu tarihte Aydın ve İzmir yöresinin diğer yörelere göre daha kalabalık olması ve bundan ötürü de ticari potansiyelinin daha yüksek olmasıdır. Aynı zamanda bu yöre İngiliz pazarı olmaya uygun etnik unsurların yaşadığı bir bölgedir ve İngiliz sanayisinin gereksinim duyduğu hammaddeler açısından da stratejik bir öneme sahiptir. Böylece Anadolu topraklarındaki ilk demiryolu hattı olan 130 km'lik bu hat tam 10 yıl süren bir çalışmayla 1866 yılında Sultan Abdülaziz zamanında tamamlandı. İngilizler açısından bu bölge özellikle de Süveyş Kanalı'nın 1869 yılında açılmış olması sonrasında İngilizlerin stratejik açıdan Hindistan yollarını denetim altına alması yönünden de önemliydi. Osmanlı'da demiryolu imtiyazı verilen İngiliz, Fransız ve Almanların ayrı ayrı etki alanları olmuştur. Fransa, Kuzey Yunanistan, Batı ve Güney Anadolu ile Suriye'de; İngiltere, Romanya, Batı Anadolu, Irak ve Basra Körfezinde; Almanya, Trakya, İç Anadolu, ve Mezopotamya'da etki alanları oluşturmuştur. Hatta bazı tarihçiler İngilizlerin demiryolu imtiyazını almasını ve İzmir-Aydın hattını inşa etmeye başlamasını emperyalizmin Osmanlı'ya ilk girişi olarak kabul etmektedirler.

Tekst 12

İsmet İnönü (1884-1973)

İsmet İnönü, 1884 yılında İzmir’de doğdu. 1906’da Erkân-ı Harbiye Mektebi’ni birincilikle bitirerek kurmay yüzbaşı rütbesiyle Edirne’deki 2. Ordu’nun 8. Alay’ında bölük komutanlığına atandı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi’nde Kolordu Komutanı olarak Atatürk’le birlikte çalıştı ve yıllardır süren dostlukları ile devletin geleceği hakkında ortak fikirleri geliştirdi. Suriye Cephesi’nde savaştı; Milli Mücadele sırasında Atatürk’ün en yakın silah arkadaşı olarak çalıştı.

23 Nisan 1920’de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne Edirne milletvekili olarak katılan İsmet Bey, 3 Mayıs’ta İcra Vekilleri Heyeti’nde Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekili oldu.

Albay İsmet Bey, mebusluk ve bakanlık yapma hevesindeyken, Garp Cephesi Komutanlığı görevine getirildi. Ocak ve Nisan 1921’de I. ve II. İnönü savaşlarında Yunan ilerlemesini durdurdu. Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz’dan sonra kazanılan zafer üzerine Mudanya Ateşkes toplantısında Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni temsil etti. 24 Temmuz 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin bağımsızlığının ve egemenliğinin tanınmasını sağlayan Lozan Antlaşması’nı imzaladı.

Cumhuriyetin ilânından sonra 1923 yılında ilk hükûmette Başbakan oldu, aynı zamanda Halk Fırkası Genel Başkan Vekilliği’ni üstlendi.

1934’te Soyadı Yasası çıktığında Atatürk’ün verdiği İnönü soyadını alan İsmet Paşa, Başbakanlık görevini 1924-1937 yılları arasında da sürdürdü.

İnönü, Atatürk devrimlerinin gerçekleştirilmesinde ve Türkiye Cumhuriyeti’nin sağlam temeller üzerine oturtulmasında Atatürk’ün en yakın çalışma arkadaşıydı. Atatürk’ün ölümünden sonra 1938 yılında Türkiye’nin ikinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi. Ayrıca kendisine ‘Millî Şef’ sıfatı verildi.

1950 genel seçimlerinden sonra CHP iktidarı Demokrat Parti’ye bırakırken, İsmet İnönü de Cumhurbaşkanlığı’ndan ayrıldı ve 1960 yılına kadar Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı olarak siyasi yaşamını sürdürdü.

27 Mayıs harekâtından sonra Kurucu Meclis üyeliğine seçildi ve 10 Kasım 1961 tarihinde Başbakanlığa atandı. 1965 yılında bu görevden ayrıldıktan sonra milletvekili olarak siyasi yaşamını sürdürdü. 1972’de Parti Genel Başkanlığı ve milletvekilliğinden istifa ederek, 25 Aralık 1973’te ölünceye kadar Anayasa gereğince Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği görevinde bulundu.

25 Aralık 1973’te ölen İnönü 27 Aralık’ta devlet töreni ile Anıtkabir’de toprağa verildi.